

Ks. MIROSLAW SIKORA

KONGRESY EUCHARYSTYCZNE DIECEZJI CZĘSTOCHOWSKIEJ I ICH ZNACZENIE W ŻYCIU RELIGIJNYM¹

Teodor Kubina jako student oglądał w r. 1905 w Rzymie Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny pod przewodnictwem Ojca św. Piusa X. Już wtedy w umyśle i sercu młodego studenta utrwaliło się przekonanie o walorach i znaczeniu publicznego kultu Najświętszego Sakramentu podczas kongresów eucharystycznych. Formacja eucharystyczna Kubiny kształtowała się w atmosferze wzrostu kultu Najśw. Sakramentu, tak gorąco propagowanego przez ówczesnego papieża Piusa X (1903—1914)². Cześć Chrystusa Eucharystycznego i propagowanie Jego kultu Kubina rozwinął jako pierwszy biskup diecezji częstochowskiej.

W 1925 r. Pius XI erygował diecezję częstochowską. Diecezja powstała z obszarów diecezji włocławskiej i kieleckiej. Obok różnych tradycji kościelnych, istniały również zasadnicze różnice społeczno-ekonomiczne na terenach nowopowstałej diecezji. Regiony północne: wieluński i radomszczanski posiadały charakter rolniczy i różniły się bardzo od uprzemysłowionej części południowej, szczególnie Zagłębia Dąbrowskiego. Egzystowały tutaj rzesze bezrobotnych, tworzące podatny materiał dla różnych ideologii³. Stając wobec tych trudności i problemów bp Kubina ukazał w swym pierwszym liście pasterskim zadania, jakie czekają biskupa, du-

¹ Artykuł niniejszy jest streszczeniem pracy licencjackiej.

² S. Grzybek, *Śp. Biskup Teodor Kubina*, „Polonia Sacra”, R. (1951) nr 2, 115; J. Wolny, *Panorama przeszłości kościelnej terytorium diecezji częstochowskiej, geneza jej powstania i pierwotny model organizacyjny*, „Czest. Wiad. Diec.”, 49 (1975) nr 7—8, 181.

³ Wolny, art. cyt., 180.

chowienstwo i wiernych nowej diecezji⁴. Idealem i wzorem diecezji była — dla biskupa — pierwsza gmina chrześcijańska, gdzie „rzesza wierzących miała jedno serce i jedną duszę” (Dz 4,32). „Dla integracji diecezjalnej wzór pierwszej gminy chrześcijańskiej inspirował do jedności i wzajemnej braterskiej współpracy. Model diecezji był więc kształtowany w aspekcie wspólnoty wierzących, posiadających „jedno serce i jedną duszę”⁵. W takim modelu diecezji ważną rolę miał spełnić kult eucharystyczny, albowiem Eucharystia była czynnikiem integrującym i jednoczącym wiernych, biednych i bogatych, posiadających i wyzyskiwanych. W liście pasterskim „O Eucharystii” ukazuje Eucharystię jako źródło życia dla Kościoła, źródło miłości i źródło siły społecznej⁶. Zagadnienie miłości społecznej i miłości Boskiej łączył Biskup z kultem Eucharystii. Wskazał więc na związki między Eucharystią a sprawą społeczną, tak wówczas nabrała. W tym duchu pisał biskup: „Z całą świadomością i w poczuciu pełnej odpowiedzialności twierdzimy, że istnieje realny związek między Eucharystią a sprawą społeczną. Twierdzimy, że Eucharystia jest największym źródłem twórczej siły społecznej, że droga do królestwa społecznego prowadzi przez królestwo Eucharystyczne, że Chrystus Eucharystyczny jest naprawdę Królem społecznym”⁷. Te myśli i te idee będzie realizował na diecezjalnych kongresach eucharystycznych, które skupiały wokół Chrystusa ukrytego pod postacią chleba: biskupa, duchowieństwo i wiernych całej diecezji.

Przedstawiając w niniejszym artykule zarys historii kongresów w diecezji częstochowskiej należy wskazać na genezę powstania kongresów, ich rozwój w Kościele Powszechnym i w Polsce.

HISTORIA MIĘDZYNARODOWYCH KONGRESÓW EUCHARYSTYCZNYCH

W drugiej połowie XIX w. można zaobserwować w krajach zachodniej Europy, a szczególnie we Francji, rozwój pobożnej praktyki adoracji Najśw. Sakramentu. Ta odnowa pobożności eucharystycznej była reakcją na surowość jansenizmu, wzrastającą laicyzację i obojętność religijną. Pobożność eucharystyczna wyrażała się w różnoraki sposób: wieczyste adoracje, nabożeństwa czterdziestogodzinne, pielgrzymki do miejsc słynących łaskami, jak Lourdes czy Ars. Zataczający coraz szerzej i obejmują-

⁴ T. Kubina, *List Pasterski*. „Rzesza wierzących miała jedno serce i jedną duszę”, „Częst. Wiad. Diec.”, 1 (1926) nr 1, 3—8.

⁵ Wolny, art. cyt., 183.

⁶ T. Kubina, *List pasterski o Eucharystii*, „Częst. Wiad. Diec.”, 3 (1928) nr 1, 5—14.

⁷ Tenże, *Eucharystia a sprawa społeczna*, w: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach*, t. I, Częstochowa 1931, 278.

cy nowych członków kult Najśw. Serca Jezusowego miał też wielki wpływ na rozwój i pogłębienie życia eucharystycznego⁸. Według św. Marii Małgorzaty Alacoque Serce Jezusowe jest zranione moralnie grzechami ludzkiemi, Jezus zali się na oziębłość, jakiej doznaje w Najśw. Sakramencie. Jan-senizm spowodował oziębłość serc ludzkich i rodził rzekomy szacunek wobec Jezusa w Eucharystii, podkreślając bardziej surową świętość Boga niż Jego miłość. Wskutek tego wierni więcej adorowali Eucharystię niż ją przyjmowali do swoich serc⁹.

W takiej to atmosferze pojawiła się myśl zorganizowania około roku 1875 międzynarodowych kongresów eucharystycznych. Pomysł i inicjatywę zorganizowania kongresów eucharystycznych dała Maria Emilia Tamisier (1834—1910) z Lille, gorąca czcicielka Najśw. Sakramentu¹⁰. W roku 1873 była ona świadkiem pielgrzymki mężczyzn do Paray le Monial, centrum kultu Najśw. Serca Jezusowego — gdzie adorowano przez całą noc Jezusa wystawionego w monstrancji. Wtedy zrozumiała, że tego rodzaju zebrania i nabożeństwa mogą się przyczynić do duchowego odrodzenia. Myślą przewodnią przyszłych kongresów miała być publiczna cześć opuszczonego w Sakramencie Ołtarza Chrystusa i odnowienie święta przez Eucharystię. Maria Tamisier zamierzała pobudzić obojętne masy do odczucia obecności Chrystusa wśród ludzi. Myśli te rozwijała w rozmowach z adwokatem Leonem Dupont (+ 1876), bł. Piotrem J. Eymardem (+ 1868) założycielem Zgromadzenia ku czci Najśw. Sakramentu i o. Cheverier, wielkimi czcicielami i szerzycielami kultu eucharystycznego. Zachęcona przez o. Cheverier, apostoła robotników w Lyonie, zaczęła zbierać po różnych miastach Francji chętnych do organizowania specjalnych nabożeństw eucharystycznych. Wspomagana przez pouczające kazania i pisma, do których umiała zachęcić, zapoznawała powoli cały kraj z projektem masowych manifestacji tego typu. W tym czasie nosiła się z zamiarem pielgrzymki te rozszerzyć przez posiedzenia robocze i doprowadzić do właściwych kongresów. Myśl ta podjęta zaczęła powoli wydawać pierwsze owoce. Mimo mnożących się trudności i zastrzeżeń abp z Malines, kard. Dechampc przedstawił projekt Ojcu św. Leonowi XIII

⁸ Cz. Drażek, *Z dziejów kultu Najśw. Serca Jezusowego*, w: *Zawierzyliśmy Miłości*, t. I, Kraków 1972, 17—60; B. Mikołajewski, *Kilka uwag o historii nabożeństwa do Serca Bożego*, w: *Crawley — Boevey, Oblicze miłości*, t. III Kraków 1970, 12—24.

⁹ *Crawley — Boevey*, dz. cyt., 23.

¹⁰ Vaudon, *L'Oeuvre des congrés eucharistiques, ses origines et son historie*, Paris 1911; por. Féron — Vrau, *Les Triomphes Eucharistiques*, Paris 1920; *Cinquante-naire des Congrès Eucharistiques internationaux*, „Nouvelle Revue Théologique”, (1931) nr 8, 690—702; B. Spini, *Congressi Eucharistici*, w: *Enciclopedia Cattolica*, t. IV, Città del Vaticano 1950, 350—352; R. Aubert, *Die Eucharistischen Kongresse von Leo XIII bis Johannes XXIII*, „Concilium”. Internationale Zeitschrift für Theologie, 1 (1965) 61—66; S. Wyszynski, *50 lat Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych (1881—1931)*, „Ateneum Kapłańskie”, 29 (1932) 176—181; *Z historii kongresów eucharystycznych*, „Niedziela”, 7 (1932) nr 26, 303—304.

w kwietniu 1879 r. Papież zaaprobował przedstawione przedsięwzięcie i pobłogosławił tej inicjatywie, zostawiając realizację inicjatorom. Pod tym wpływem powstaje w Paryżu tymczasowy komitet z bpem Ségur na czele.

W tym czasie jednak okoliczności układają się niepomyślnie. We Francji w 1877 r. dochodzi do władzy stronnictwo radykałów, którzy zabraniają publicznych pochodów i procesji religijnych. Nie zrażona trudnościami M. Tamisier zwraca się do biskupów Belgii i Holandii, jednak i tutaj spotykają ją niepowodzenia. Przedsięwzięcie uratowali katolicy francuscy z Lille, gdzie działał Philibert Vrau¹¹. On rozpoczął przygotowania do kongresu, wprawdzie skromniejszego niż marzyła M. Tamisier, ale początek został zrobiony. Po uzgodnieniu, że nie będą urządzone manifestacje na zewnątrz, otrzymał zezwolenie arcybiskupa z Cambrai. Dnia 25 IV 1881 r. komitet kongresu wydaje odezwę do katolików całego świata, w której bp de Ségur, charakteryzując zło grożące Kościołowi uzasadnił potrzebę międzynarodowego kongresu: „Ponieważ zło grożące Kościołowi jest powszechne, stąd i kongres eucharystyczny będzie międzynarodowy”¹².

W dniach 28 do 30 czerwca 1881 r. — po wielu latach zabiegów — odbył się I Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny. Liczba uczestników była skromna — 365 członków. Ostatnia procesja zdołała zgromadzić już 4 tysiące uczestników z miasta. Przez trzy dni odbywały się liczne odczyty, które można zgrupować według następujących tematów: a) adoracja i pokuta, b) kult i hold publiczny, c) propaganda kultu eucharystycznego¹³.

Był to właściwie eksperyment, ale ramy do następnych tego rodzaju spotkań zostały zakreślone i zarazem pierwszy i stanowczy krok ku podaniu sobie rąk między narodami, ponad granicami państw i zjednoczenia się w holdzie dla Chrystusa w Najświętszym Sakramencie.

Ponieważ początkowe sukcesy były zadawalające, organizatorzy postanowili zwoływać regularne spotkania. W kilka tygodni po zamknięciu I M.K.E. dzięki zabiegom Ph. Vrau powstaje stały Komitet Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych, który pod przewodnictwem biskupa z Namur troszczyć się miał o dalsze losy kongresów.

W 1882 roku odbywa się II kongres w Awinionie; III w Liège (1883) Tutaj już miała miejsce procesja teoforyczna. W 1885 r. zorganizowano kongres w Fryburgu Szwajcarskim. Temat o Królestwie Chrystusowym w społeczności ludzkiej został w znacznym stopniu rozszerzony. Następne kongresy odbyły się w Tuluzie (1886), Paryżu (1888), Antwerpii (1890).

¹¹ Ph. Vrau, W: *Lexicon für Theologie und Kirche*, t. X, Freiburg 1959, 900.

¹² Wyszniński, art., cyt., 177.

¹³ Aubert, art. cyt., 62.

Natomiast w 1893 r. kongres odbywa się w Jerozolimie. Zaproszono do współpracy kościoły Wschodu, greko-katolików i Ormian. Kongres ten miał zasadnicze znaczenie dla ich dalszego rozwoju. Odtąd w strukturę kongresów weszła Stolica Apostolska. Dla podkreślenia znaczenia kongresów Leon XIII wyznacza swego legata, który ma reprezentować papieża. Następne kongresy miały miejsce znów w Europie: Reims (1894), Paray le Monial (1897), Bruksela (1898), Lourdes (1899), Angers (1900), Namur (1902). Kongres w Lourdes stał się wzorem dla następnych. Odtąd najważniejszą częścią kongresu będzie procesja eucharystyczna. W 1905 r. zostaje zwołany kongres do Rzymu. Papież Pius X wziął inicjatywę w swoje ręce; objął prezydenturę, celebrował pierwsze nabożeństwo; uczestniczył w procesji i wygłosił na zakończenie kazanie. Po kongresie w Tournai (1906), trzy następne odbywają się w miastach: Metz (1907), Londyn (1908), Kolonia (1909). W 1910 roku zbiera się kongres po drugiej stronie oceanu, na ziemi amerykańskiej w Montrealu; w 1911 r. w Madrycie; w 1912 w Wiedniu. Kongres wiedeński był wielką manifestacją, w której wraz z cesarzem i dworem brało udział ok. 100 tysięcy ludzi. Na kongresie obradowała także sekcja polska, która zgromadziła Polaków ze wszystkich trzech zaborów¹⁴. W 1914 r. po raz drugi kongres odbywa się w Lourdes.

Od pierwszego kongresu w Lille wiele się zmieniło. Teraz większe miasta zabiegają o ich wybór na miejsce kongresu. W wyniku stale prowadzonej propagandy zaczynają się odbywać pierwsze kongresy krajowe. Zmieniło się również nastawienie katolików do Eucharystii. Oprócz adoracji i wiary w obecność Chrystusa pod postaciami chleba i wina, pojawia się nowy aspekt: zachęta do częstej a nawet codziennej komunii św. Pius X wykorzystał ideę kongresów do przygotowania swoich dekretów eucharystycznych, w których zezwala na wcześniejszą komunię dzieci oraz częstą a nawet codzienną komunię św.¹⁵. Ruch wywodzący się od ludzi świeckich przemienił się w nadzwyczaj potężny i pożyteczny środek do akcji, podkreślającej fakt, że Eucharystia jest sama w sobie przedmiotem adoracji i istotnym pokarmem duszy.

Pierwsza wojna światowa przerwała praktykę zwoływania kongresów. Benedykt XV pragnął zorganizować kongres w neutralnym kraju, aby katolicy mogli między sobą w obecności Chrystusa pod postacią chleba wymienić pocałunek pokoju. Organizację kongresu podjęto na nowo dopiero w 1922 r. w Rzymie za pontyfikatu Piusa XI. Odtąd nowy aspekt wysunął się na plan pierwszy: hostia jako symbol jedności pomiędzy ludź-

¹⁴ J. Kłos, *Pamiętnik Eucharystyczny*, Poznań 1913.

¹⁵ *Sacra Congregatio de Sacramentis*. Dekret „Quam singulari” z 8 VIII 1919, „AAS”, 2 (1910) nr 2, 577—583.

mi i jedyny środek, by tę jedność urzeczywistnić¹⁶. Stosownie do decyzji Rzymu kongresy odbywały się teraz co dwa lata. W 1924 r. Amsterdam był gospodarzem następnego kongresu, a w dwa lata później Chicago, które rozmachem i przepychem przyćmiło wszystkie dotychczasowe kongresy. Wspaniałą procesją po oceanie zakończył się kongres w Sydney (1928). W 1500 rocznicę śmierci św. Augustyna odbywa się kongres w Kartaginie (1930), następnie w Dublinie (1932), Buenos Aires (1934), Manili (1936) i ostatni przed II wojną światową w Budapeszcie (1938). W kongresach w Chicago, Buenos Aires i Manili uczestniczył bp Kubina, który swoje wrażenia przekazał w specjalnych publikacjach¹⁷.

Wybuch wojny w 1939 r. znów przerywa ruch kongresowy. Po wojnie pierwszym miastem, które gości kongres jest Barcelona (1952). Następny — teraz już w odstępach czteroletnich — w Rio de Janeiro (1956), a w 1960 r. w Monachium¹⁸. Dotychczas centralnym punktem kongresu była procesja, która była manifestacją siły Kościoła i najuroczystsza formą czci oddawanej Chrystusowi Eucharystycznemu. Nowością, którą teraz się wprowadza i wysuwa na plan pierwszy jest Msza św. Wokół niej ogniskuje się cały przepych kongresu. Ofiara Chrystusa, którą złożył na krzyżu ponawiana na ołtarzu, jest kulminacyjnym punktem. Nowe spojrzenie na kongresy rzucił teolog J. Jungmann, który wskazał na kongres jako „statio orbis” całego Kościoła. Jungmann wskazał, że podstawowym celem kongresów powinno być łączenie się wszystkich wierzących całego świata w wspólnej uroczystości eucharystycznej uczy, której, tak jak kiedyś w Rzymie — przewodzi papież¹⁹.

Stosownie do potrzeb czasu i warunków życia religijnego charakter kongresów ulega zmianie. W dwu następnych kongresach odbytych w Bombaju (1964) i w Bogocie (1968) wziął udział Ojciec św. Paweł VI. Zgodnie z duchem Soboru Watykańskiego II większą uwagę zwrócono na rolę i odpowiedzialność Kościoła w życiu społecznym. W referatach i dyskusjach poświęcano coraz więcej miejsca człowiekowi, jego miejscu i roli w Kościele i świecie. Przez charakter międzynarodowy kongresy obecne służą też pogłębianiu pokoju na świecie oraz sprawie ekumenizmu między wyznaniami chrześcijańskimi. Szczególnie pod tym względem wyróżnił się kongres w Melbourne (1973)²⁰. Najbliższy 41 Międzynarodowy Kongres

¹⁶ Aubert, art. cyt., 64.

¹⁷ T. Kubina, *Cud wiary i polskości w Ameryce. Wrażenia z mej podróży do Stanów Zjednoczonych*, „Niedziela”, 1 (1926) nr 36—39; *Wrażenia z Powszechnego Kongresu Eucharystycznego w Buenos Aires*, „Niedziela” 9 (1934) nr 41—51; *Pod flagą papieską na Daleki Wschód*, Potulice 1938.

¹⁸ *Statio Orbis*. Eucharistischer Weltkongress 1960 in München, München 1961.

¹⁹ J. Jungmann, *Statio orbis catholici — heute und morgen*, W: *Statio Orbis*, dz. cyt., 81—90; por. Tenze, *Gewordene Liturgie*, t. I, Innsbruck 1941, 322—327.

²⁰ S. Rybicki, *Melbourne — czterdziesty Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny*, „Przew. Kat.”, (1973) nr 12, 104—105.

Eucharystyczny odbędzie się w dniach 1—8 VIII 1976 r. w Filadelfii pod hasłem „Głodni w rodzinie ludzkiej”.

KONGRESY EUCHARYSTYCZNE W POLSCE

Diecezjalne Kongresy Eucharystyczne

W Polsce, z powodu niewoli narodowej w XIX stuleciu nie było możliwości zorganizowania kongresów czy też zjazdów na szeroką skalę. Dopiero w odrodzonej Ojczyźnie zaczął się szerzyć ruch kongresowy. Kongresy eucharystyczne w Polsce zapoczątkował kard. A. Hlond, który VIII Zjazd Katolicki w Inowrocławiu, odbyty w dniach 25 i 26 czerwca 1927 r., przekształcił w pierwszy diecezjalny kongres eucharystyczny²¹. W liście skierowanym do komitetu zjazdu Prymas Polski napisał: „Bez życia eucharystycznego nie ma życia katolickiego, a wszelkie hasła odrodzenia duszy polskiej pozostać muszą pustymi frazesami, jeżeli Eucharystia nie stanie się słońcem i sercem naszego życia religijnego”²². Podobnie Ojciec św. Pius XI w liście wystosowanym na ręce Prymasa pisze: „Chętnym przeto sercem przyjęliśmy wiadomość o mającym się wkrótce odbyć kongresie eucharystycznym w Inowrocławiu (...) Wszystkim tym, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do tego zbożnego dzieła, udzielamy zasłużonej pochwały, tym więcej, iż pierwszy to w Polsce tego rodzaju kongres, a to znowu wzbudza w Nas nadzieję, że i w kraju tym dalsze nastąpią podobne zjazdy”²³. Kongres ten zgromadził przede wszystkim biskupów i wiernych z Wielkopolski, chociaż i z innych części Polski przybyli przedstawiciele, ale w małej liczbie. W czasie trwania kongresu ogłoszono szereg referatów, m.in. bp W. Tymieniecki, „Eucharystia źródłem, osią i ogniskiem życia religijnego”; Matka Ledóchowska, „Stosunek matki do dziecka zbliżającego się do Eucharystii”. Uroczystości kongresowe zakończyła uroczysta procesja, której przewodniczył kard. A. Hlond.

Po kongresie Inowrocławskim odbyły się już w następnym roku kongresy we Lwowie, Łodzi i Częstochowie. Potem w każdym roku, aż do wybuchu wojny odbywały się kongresy prawie we wszystkich diecezjach. Kongresy wpływały na ożywienie i pogłębienie kultu eucharystycznego, poprzez wygłaszane referaty pogłębiały znajomość dogmatyczną kwestii eucharystycznych, ukazywały związek życia chrześcijańskiego i społecznego z Eucharystią.

²¹ N. Cieszyński, *I Zjazd eucharystyczny w Polsce*, Roczn. Kat. na r. p. 1928, 368—379.

²² Tamże, 369.

²³ Tamże, 372.

Oprócz kongresów diecezjalnych odbywały się w Polsce kongresy dla mniejszych grup, m. in. w Jędrzejowie odbył się kongres okręgowy²⁴, w Mogilnicy — dekanalny²⁵, a w Płocku — kongres eucharystyczny młodzieży²⁶.

I KRAJOWY KONGRES EUCHARYSTYCZNY W POZNANIU²⁷

Po odbytych kilku kongresach diecezjalnych postanowiono zwołać I Krajowy Kongres Eucharystyczny do Poznania. 7 marca 1930 roku odbyło się zebranie organizacyjne pod przewodnictwem kard. A. Hlonda. Powołano komitet wykonawczy, wyłoniono sekcje, których powstało 15. Organizację kongresu powierzono Lidze Katolickiej w Poznaniu. Kongres odbył się w dniach 26—29 czerwca 1930 r. Kongres rozpoczęto powitaniem legata papieskiego, nuncjusza apostolskiego w Polsce, abpa Fr. Marmaggi'ego i Mszą św. odprawioną przez Prymasa Polski, w czasie której kazanie wygłosił bp A. Szlagowski. Część dyskusyjną rozpoczęto w Rotundzie, na terenach powystawowych, przemówieniami kard. Hlonda, abpa Marmaggi'ego i referatem wygłoszonym przez o. J. Rostworowskiego pt.: „Eucharystia w życiu Kościoła”. Następnego dnia odbyły się spotkania plenarne, na których referaty wygłosili, m.in. prof. O. Halecki „Eucharystia a odnowienie świata”, ks. St. Adamski „Eucharystia jako źródło Akcji Katolickiej”. Obok zebrań plenarnych odbywały się spotkania sekcyjne: piśmiennictwa i prasy katolickiej, misji katolickich, emigracyjna, młodzieży męskiej i żeńskiej, akademicka, charytatywna, unii, tercjańska, Apostolstwa Modlitwy, Akcji Katolickiej i kapłańska. Oprócz tych spotkań, na których wygłaszano referaty przybliżające Eucharystię katolikowi, bardzo bogato przedstawiała się strona liturgiczna. Odbywały się uroczyste nabożeństwa w obrządkach łacińskim, ormiańskim, unickim i wschodnim. We wszystkich kościołach Poznania odbywały się nocne adoracje i czuwania przed Najśw. Sakramentem. Wierni przystępowali masowo do sakramentu pokuty i Eucharystii. Ostatnim akordem była procesja eucharystyczna po ulicach Poznania, w której wzięło udział ok. 250 tys. wiernych, ok. 30 biskupów obrządku łacińskiego i wschodniego, liczne zastępy duchowieństwa i siostr zakonnych. Przybyły pielgrzymki m.in. z Częstochowy, Katowic,

²⁴ *Kongres Eucharystyczny w Jędrzejowie*, „Głos Eucharystyczny”, 17 (1934) nr 10, 211—214.

²⁵ *Dekanalny Kongres Eucharystyczny w Mogilnicy*, „Głos Euch.”, 17 (1934) nr 8—9, 190—192.

²⁶ *Eucharystyczny Kongres młodzieży w Płocku*, „Głos Euch.”, 17 (1934) nr 10, 215—216.

²⁷ S. Wyszynski, *Pierwszy Krajowy Kongres Eucharystyczny w Polsce*, „Aten. Kapł.”, 26 (1930) 232—293; N. Cieszyński, *I narodowy kongres eucharystyczny*, *Rocz. Kat.*, na r. p. 1931, 372—383.

Krakowa, Kutna, Pińska i Warszawy. Byli przedstawiciele polskiej emigracji z Francji, Łotwy, Niemiec, Rumunii, Stanów Zjednoczonych.

Znaczenie tego kongresu dla scalenia i pogłębienia świadomości w narodzie polskim po długich latach niewoli było ogromne. „I Krajowy Kongres Eucharystyczny w Poznaniu — wyznacznikiem wiary całego narodu polskiego, hołdem i pieśnią chwały wyśpiewaną Chrystusowi Eucharystycznemu przez cały kraj” — pisała częstochowska „Niedziela”²⁸. Ks. N. Cieszyński pisał w *Rocznikach Katolickich*: „Zostanie więc ten I Narodowy Kongres Eucharystyczny w Polsce nie tylko jako granitowy blok miłowy w dziejach katolicyzmu polskiego, ale i jako łuna górnego światła, ku której oczy polskie i katolickie zwracać się będą w doli i niedoli, po pokrzepienie, po zachętę, po poradę, po rozpęd w pracy twórczej”²⁹.

KONGRESY EUCHARYSTYCZNE W DIECEZJI CZĘSTOCHOWSKIEJ

*I Diecezjalny Kongres Eucharystyczny w Częstochowie 7, 8 i 9 września 1928 r.*³⁰

W liście pasterskim z dn. 8 lipca 1928 r. ks. bp T. Kubina zapowiada zwołanie I Kongresu Eucharystycznego Diecezji Częstochowskiej do Częstochowy³¹. W liście swym podaje motywy, dla których zwołuje kongres. Pragnął zgromadzić całą diecezję u stóp Matki Bożej, by wspólnie z Nią złożyć Chrystusowi hołd i podziękowanie za wszystkie łaski jakie od Niego otrzymała cała diecezja.

Hasłem kongresu były słowa: „Królowi wieków, nieśmiertelnemu, niewidzialnemu, Bogu jednemu cześć i chwała na wieki”.

Uroczyste rozpoczęcie nastąpiło w dniu 7 IX o godz. 19 ingresem księży biskupów: kard. A. Hlonda, abpa Marmaggi’ego, abpa A. Sapiehy, abpa E. Roppa, A. Lisieckiego, W. Tymienieckiego, St. Okoniewskiego, H. Przeździeckiego i T. Kubiny do bazyliki jasnogórskiej. Po ingresie biskupów i odśpiewaniu hymnu do Ducha Św. wyruszyła na wały jasnogórskie procesja. Brało w niej udział ok. 400 księży i liczna rzesza wiernych. Po umieszczeniu Najśw. Sakramentu „na szczycie” głos zabrał bp T. Kubina jako gospodarz uroczystości. Po nawiązaniu do hasła kongresu Biskup

²⁸ Największe święto religijne od zmartwychwstania Polski, „Niedziela” 5 (1930) nr 26, 322.

²⁹ N. Cieszyński, dz. cyt., 383.

³⁰ Kongres Eucharystyczny w Częstochowie, „Niedziela”, 3 (1928) nr 38, 441—443; Program Kongresu Eucharystycznego w Częstochowie, „Niedziela”, 3 (1928) nr 37, 429.

³¹ T. Kubina, *List pasterski w sprawie Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Częstochowie*, „Częst. Wiad. Diec”, 3 (1928) nr 4, 30—32.

powitał zebranych uczestników kongresu oraz wskazał na Eucharystię jako na źródło Boskiej miłości ku ludziom. Kard. Hlond w swym przemówieniu ukazał Jasną Górę jako źródło łask dla całej Polski i miejsce duchowego odrodzenia narodu. Kazaniem wygłoszonym przez o. Dominika TJ „Chrystus Eucharystyczny — Król świata” zakończono pierwszy dzień kongresu. Przez całą noc wierni adorowali Najświętszy Sakrament.

Drugi dzień kongresu poświęcono poszczególnym stanom i pracom w sekcjach kongresowych. Odbyło się nabożeństwo dla wojska, kazanie wygłosił o. Al. Jędrzejewski „Chrystus Eucharystyczny a żołnierz”, dla młodzieży ks. P. Sobański „Młodzież a Eucharystia”. Sumę pontyfikalną odprawił Prymas Polski, a kazanie: „Matka Boska a Eucharystia” wygłosił bp A. Lisiecki. Mówca ukazał Maryję jako Pośredniczkę wszelkich łask jakie otrzymujemy od Chrystusa³². Po południu odbywały się zebrania dla poszczególnych stanów. Wygłoszono na nich referaty: dla kobiet — ks. Z. Zawadzki „Eucharystia a rodzina”, M. Kalińska „Eucharystia — źródło siły apostołskiej kobiety katolickiej”, dla mężczyzn — ks. J. Gawlina „Eucharystia a mężczyzna katolicki”, dr B. Wasilewski „Eucharystia — źródło siły apostołskiej dla mężczyzny”³³, dla młodzieży — ks. H. Czernik „Eucharystia — źródło czystości panieństwa”, prof. Getwiński „Eucharystia — siła ideału”, dla kapłanów — ks. St. Maśliński „Eucharystia w życiu kapłana”, ks. M. Jeż „Stowarzyszenie Adoracji Najśw. Sakramentu dla kapłanów”, o. D. Bok TJ „Krucjata Eucharystyczna”, dla inteligencji — Sprawozdanie Sekretariatu Generalnego Ligi Katolickiej, inż. Piechocki „Eucharystia a Akcja Katolicka”. Dzień ten zakończył się procesją po wałach jasnogórskich, ks. Wróblewski wygłosił kazanie „Obowiązek zadośćuczynienia Chrystusowi Eucharystycznemu”, potem odbywała się całonocna adoracja.

W trzecim dniu centralnym punktem była procesja eucharystyczna z Jasnej Góry do katedry. Cała trasa jak i samo miasto były odświętnie przystrojone. W procesji wzięło udział ok. 500 tys. ludzi. W katedrze Mszę św. odprawił metropolita krakowski, abp A. Sapieha, a kazanie „Kapłan i Kościół” wygłosił bp St. Okoniewski. Kaznodzieja zwrócił szczególną uwagę na kapłaństwo i rolę kapłana jako pośrednika między Bogiem a ludźmi³⁴.

Po południu odbyła się manifestacja robotników, którzy w liczbie ok. 10 tys. przeszli z placu przed katedrą na Jasną Górę. Przemówienie do nich wygłosił bp T. Kubina³⁵. W kazaniu biskup poruszył wiele kwestii

³² A. Lisiecki, *Matka Boska a Eucharystia*, „Niedziela” 3 (1928) nr 39, 448.

³³ L. Wasilewski, *Źródło siły apostołskiej dla mężczyzn katolickich*, „Niedziela”, 3 (1928) nr 42, 482—483.

³⁴ S. Okoniewski, *Kapłan i Kościół*, „Niedziela”, 3 (1928) nr 39, 449.

³⁵ T. Kubina, *Chrystus-Robotnik*, „Niedziela”, 3 (1928) nr 39, 446—448; nr 40, 459—460.

związanych z życiem robotników. Przede wszystkim wskazał robotnikom na ich wielką godność. Tę godność robotnika i pracy podnosi fakt, że Chrystus pochodził z ubogiej rodziny robotniczej, przez trzydzieści lat żył jak robotnik, a na współpracowników i budowniczych Królestwa Bożego powołał ludzi pracy. Mówca wskazuje, że praca nie hańbi człowieka, ale służy za środek do zbawienia wiecznego i szczęścia na ziemi. Podaje przyczyny, dla których ówczesne systemy gospodarcze i społeczne nie spełniają pokładanych w nich nadziei i nie przyczyniają się do podniesienia stopy życiowej człowieka pracy. Tą przyczyną jest — według Biskupa — odejście od przykazań Chrystusa i postawienie w życiu społecznym i indywidualnym dóbr doczesnych i spraw związanych tylko z życiem doczesnym nad Boga. Ukazuje robotnikom w rozwijającym się ruchu eucharystycznym ich siłę i pomoc. Bo chociaż w pierwszym rzędzie ruch ten prowadzi do Królestwa Bożego, jednak również dąży on „... do królestwa społecznego, do takiej solidarności klas, że wszyscy będą mieli jedno serce i jedną duszę, że wszyscy będą jakby jedną wielką rodziną, w której nikt nie ma głodu, nikt nie jest upośledzony, bo we wszystkich i między wszystkimi żyje miłość Chrystusowa”. Wzywa, by wszyscy robotnicy zjednoczyli się pod sztandarem Chrystusa-Robotnika w walce o lepszą przyszłość, o lepszy porządek gospodarczy i społeczny na świecie.

Po kazaniu Ks. Biskup odczytał rezolucje i postanowienia kongresu ³⁶. W uchwałach tych powzięto m. in. takie postanowienia: częściej łączyć się z Chrystusem w Eucharystii, rozszerzać apostołstwo świeckich, działając aktywnie w Akcji Katolickiej, zwrócić się do Ojca św. z prośbą o ustanowienie specjalnego święta „Chrystusa-Robotnika”. Uznając znaczenie pracy katolickiej w formowaniu ducha chrześcijańskiego — postanowiono popierać pismo diecezjalne „Niedziela”. Uchwalono również wysłać telegramy hołdownicze do Ojca św., Prezydenta Państwa oraz w duchu jedności i zjednoczenia do Kongresu Eucharystycznego w Sydney ³⁷. Na zakończenie zabrał głos nuncjusz apostolski abp Marmaggi, który wskazał na Częstochowę jako „na serce narodu polskiego”, ukazał rolę Matki Bożej w naszym narodzie oraz udzielił błogosławieństwa apostolskiego ³⁸.

Zamykając I Kongres Diecezji Częstochowskiej bp Kubina podziękował Bogu za łaski, jakie wszyscy od Niego otrzymali, licznie zebranych za udział w tym wspaniałym hołdzie Jezusowi Eucharystycznemu, stwierdza-

³⁶ *Uchwały Kongresu Eucharystycznego w Częstochowie*, „Niedziela”, 3 (1928) nr 38, 440—441.

³⁷ Telegram do Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Sydney, „Niedziela”, 3 (1928) nr 39, 450.

³⁸ Przemówienie J. E. Ks. Nuncjusza na Kongresie Eucharystycznym w Częstochowie, „Niedziela”, 3 (1928) nr 40, 465.

jąc, że Kongres ten przyczyni się niewątpliwie do rozbudzenia większej miłości ku Chrystusowi i Jego Matce oraz do pogłębienia jedności młodej diecezji częstochowskiej.

II Diecezjalny Kongres Eucharystyczny w Sosnowcu 28, 29 i 30 czerwca 1929 r.³⁹

W niespełna rok po odbyciu kongresu eucharystycznego w Częstochowie bp T. Kubina zwołuje do Sosnowca II Kongres Diecezjalny na dzień 28, 29 i 30 VI 1929 r. W liście pasterskim wydanym z tej okazji Biskup Ordynariusz przypomina cel kongresu⁴⁰. Celem tym jest przede wszystkim hołd i uwielbienie Chrystusa w Eucharystii oraz przyczynienie się do panowania Chrystusa na ziemi i rozwój Jego Królestwa. W obecnym kongresie dochodzi jeszcze jeden motyw: podziękowanie Bogu za 50-lecie kapłaństwa Ojca św. Piusa XI i okazanie czci i przywiązania ludu polskiego do Stolicy Apostolskiej. Jako hasło kongresu wybrano słowa Piusa XI „Pokój Chrystusowy w Królestwie Chrystusowym”. Wzięto je jako podstawę, ponieważ światu potrzeba bardzo pokoju. Pokój prawdziwie Chrystusowy nastanie na świecie wtedy gdy „nastanie on w duszach ludzkich, w rodzinach, między klasami, między narodami”.

W dniu 28 VI 1929 r. o godz. 17 po powitaniu księży biskupów: K. Ra- dońskiego, St. Rosponda i Kubiny przez przedstawiciela Komitetu Organizacyjnego ruszyła procesja z kościoła kolejowego Najśw. Serca Jezusowego do kościoła Wniebowzięcia N.M.P. Tu nastąpiło uroczyste otwarcie kongresu. Bp Kubina wygłosił kazanie „Hasło Piusa XI: Pokój Chrystusowy w Królestwie Chrystusowym a Eucharystia”⁴¹ oraz odczytał list Ojca św. przesłany na jego ręce z okazji kongresu. W swym kazaniu Biskup nawiązał do jubileuszu 50-lecia kapłaństwa Piusa XI, wskazał na ciągłą żywotność papieżstwa, które czerpie swoją siłę z Eucharystii. Tak jak Kościół opiera się na Eucharystii, podobnie i my — członkowie Kościoła mamy jak najczęściej łączyć się z Chrystusem w Komunii św. O godz. 20 odbyła

³⁹ Kongres Eucharystyczny w Sosnowcu, „Niedziela”, 4 (1929) nr 27, 326—328, nr 28, 332—335, por. „Niedziela”, 4 (1929) nr 26, 307—308; nr 4, 42; nr 22, 258—259; nr 25, 298.

⁴⁰ T. Kubina, *List pasterski w sprawie II Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Sosnowcu*, „Czest. Wiad. Diec.”, 4 (1929) nr 3, 25—29.

⁴¹ T. Kubina, *Hasło Piusa XI: „Pokój Chrystusowy w Królestwie Chrystusowym” a Eucharystia*, W: W podniosłych chwilach, t. 1, 316—325.

się akademii w kinie „Zagłębie”. Po przemówieniach prezesa Komitetu Kongresu p. dyr. Viannay’a i dra Wasilewskiego z Częstochowy oraz miejscowych władz wygłoszono referaty: dyr. T. Nowakowski „Pius XI a Polska”, oraz o. Urban TJ „Pius XI a kwestia wschodnia”.

W sobotę przybyli na kongres: abp A.S. Sapieha, bp A. Lisiecki i bp W. Bandurski. Od rana odprawiane były Msze św. z kazaniem w kościołach parafialnych Sosnowca. W kościele Wniebowzięcia N.M.P. kazania głosili ks. P. Głowala „Pokój Chrystusa w sercu i duszy”, ks. J. Imiela „Pokój Chrystusa w rodzinie”, dla młodzieży — ks. B. Kasprzak „Papież a młodzież”, ks. W. Staich „Pokój Chrystusowy w społeczeństwie”. W kościele św. Tomasza na te same tematy kazania wygłosili: ks. B. Wajzler, ks. A. Zimniak, ks. Z. Flisowski, bp Kubina. Po południu odbywały się zebrania dla poszczególnych stanów, na których wygłoszono referaty, których myślą przewodnią było uczestnictwo ochrzczonych w kapłaństwie Chrystusa. Na spotkaniu dla mężczyzn referaty wygłosili — Płodowski „Królewskie kapłaństwo mężczyzny”, bp Kubina „Największe zadania mężczyzny katolickiego w obecnej chwili”, dla młodzieży męskiej prof. J. Ctawiński „Królewskie kapłaństwo młodzieńca katolickiego”, ks. A. Rogóż „Najważniejsze zadania młodzieńca katolickiego w obecnej chwili”, dla niewiast — ks. Maśliński „Królewskie kapłaństwo kobiety katolickiej”, Rzepecka „Najważniejsze zadania kobiety katolickiej w obecnej chwili”, dla młodzieży żeńskiej — ks. Wajzler „Królewskie kapłaństwo dziewczęcia katolickiego”, Wolniewiczówna „Najważniejsze zadania młodzieży żeńskiej w obecnej chwili”. Przez całą noc trwała adoracja Najśw. Sakramentu.

W niedzielę 30 czerwca odbyła się procesja eucharystyczna, która przeszła z kościoła Wniebowzięcia NMP do kościoła św. Tomasza. Uczestniczyło w niej ok. 100 tys. osób. Procesja trwała ok. 2 godz. po czym została odprawiona uroczysta suma, którą celebrował metropolita krakowski abp Sapieha, a kazanie podczas niej wygłosił bp Lisiecki „Eucharystia sercem mistycznego ciała Chrystusa, którym jest Kościół św.”. Ks. Biskup nawiązał do encyklik i wypowiedzi papieskich, które ukazują rolę Eucharystii w życiu wiernych, wskazał na Eucharystię jako centrum życia Mistycznego Ciała Chrystusa. Po południu odbyło się spotkanie bpa Kubiny z robotnikami, w czasie którego Ksiądz Biskup wygłosił kazanie „Chrystus Robotnik”⁴². Błogosławieństwem udzielonym Najśw. Sakramentem przez bpa Bandurskiego i odczytaniem rezolucji zakończyły się główne uroczystości kongresowe. Wysłano telegramy do Ojca św. oraz do odbywającego się kongresu w Siedlcach. O godz. 17 odbyło się spotkanie inteligencji. Po zagajeniu przez dyr. Nowakowskiego referaty wygłosili prof. K.H. Rostwo-

⁴² T. Kubina, *Chrystus Robotnik*, W: W podniosłych chwilach, t. 2, 187—195.

rowski „Zadania inteligencji w Królestwie Chrystusowym”, i ks. prof. K. Michalski „Jedność światopoglądów warunkiem pokoju w Królestwie Chrystusowym”. Na zakończenie zabrał głos bp Kubina zwracając się do zebranych z apelem, by spełniali swe zadania biorąc żywszy udział w Akcji Katolickiej i pomagając innym, służąc im swoją wiedzą i doświadczeniem życiowym.

W poniedziałek odbyło się jeszcze spotkanie duchowieństwa Zagłębia Dąbrowskiego. W czasie spotkania referaty wygłosili: bp Kubina: Stosunek księży do ludu i ks. J. Gawlina: Duchowieństwo a Akcja Katolicka.

*III Diecezjalny Kongres Eucharystyczny w Wieluniu 27, 28 i 29 czerwca 1931 r.*⁴³

Jako miejsce trzeciego kongresu wybrano Wieluń. W liście pasterskim z dn. 28 marca 1931 r. ks. bp Kubina podkreśla znaczenie kongresów, które ukazują chwałę i pogłębiają wiarę w Jezusa Eucharystycznego⁴⁴. Wyjaśnia motywy, jakimi kierował się przy wyborze Wielunia. Wieluń jest jednym z najstarszych miast diecezji. Tu na ziemi rudzko-wieluńskiej działał według podań św. Wojciech. Podkreśla wielką wiarę i pobożność ludzi, równocześnie wyraża troskę o ubogą ludność, z której duża część musi wyjeżdżać za granicę, by szukać pracy i chleba. Hasłem kongresu były słowa: „Hołd Chrystusowi Królowi Eucharystycznemu”.

Rozpoczęcie kongresu nastąpiło w sobotę 27 czerwca ingresem biskupów Kubiny i P. Kubickiego do starożytnej fary wieluńskiej, odśpiewaniem „Veni Creator” i procesją eucharystyczną. Następnie bp Kubina wygłosił kazanie „Eucharystia źródłem sił dla odnowienia świata”. Przez całą noc trwała adoracja Najśw. Sakramentu. W drugim dniu przybyli na kongres kard. Hlond, bp Okoniewski i bp Tymieniecki. Od rana odprawiano Msze św. z kazaniem dla poszczególnych stanów: dla niewiast — ks. Zawadzki „Eucharystia a niewiasta katolicka”, dla mężczyzn — ks. T. Jankowski „Eucharystia a mężczyzna katolicki”, dla młodzieży — ks. St. Czajka „Eucharystia a młodzież”, dla inteligencji — bp Kubicki „Eucharystia a inteligencja”. O godz. 11 sumę przy grocie Matki Bożej z Lourdes przy kościele franciszkańskim celebrował Prymas Polski, a kazanie wygłosił ks. St. Marchewka „Eucharystia a rodzina i naród”. Po Mszy św. bp Kubina odczytał list Ojca św. do uczestników kongresu. Po południu odbyły

⁴³ Program III Kongresu Eucharystycznego Diecezji Częstochowskiej, „Niedziela”, 6 (1931) nr 24, 311; III Kongres Eucharystyczny odbył się, „Niedziela”, 6 (1931) nr 27, 350—351; nr 28, 356—357.

⁴⁴T. Kubina, *List pasterski w sprawie III Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Wieluniu*, „Częst. Wiad. Diec.”, 6 (1931) nr 2, 35—37.

się zebrania stanowe, w czasie których wygłoszono referaty: dla mężczyzn — ks. Z. Sędzimir „O królewskim kapłaństwie mężczyzny katolickiego”, dla niewiast — ks. Z. Bilski „O królewskim kapłaństwie kobiety katolickiej”, dla młodzieży męskiej — ks. Z. Lipa „O królewskim kapłaństwie młodzieńca katolickiego”, dla młodzieży szkolnej — ks. Z. Zawadzki „O królewskim kapłaństwie dziewczęcia katolickiego”, dla inteligencji — prof. Jędrzejewski „O pracy inteligencji w Akcji Katolickiej”.

Procesją eucharystyczną w uroczystość św. Piotra i Pawła Ap. zakończono kongres. W procesji, której przewodniczył bp Tymieniecki, wzięło udział ok. 50 tys. wiernych. Następnie bp Tymieniecki odprawił uroczystą sumę podczas której kazanie wygłosił bp Kubicki: „Eucharystia a Kościół katolicki”. Na zakończenie odczytano rezolucję⁴⁵ oraz telegramy wysłane do Ojca św. i Prezydenta Polski.

*IV Diecezjalny Kongres Eucharystyczny w Radomsku 25 i 26 czerwca 1932 r.*⁴⁶

Z inicjatywy ks. bpa Kubiny IV kongres diecezjalny zwołano do Radomska. W wydanej odezwie Komitet Kongresu stwierdza, że „celem kongresu ma być głębsze poznanie Chrystusa, złożenie Mu hołdu i pobudzenie wiernych do czynnej, żarliwej i stałej czci Zbawiciela świata”. Nawiązując do hasła kongresu „Pokój Chrystusa w Królestwie Chrystusowym” Komitet wykazuje aktualność wołania Ojca św. o pokój w świecie, w duszach ludzkich, w rodzinach⁴⁷.

Otwarcia kongresu dokonał w dniu 25 czerwca o godz. 18 ks. bp Kubina. W przemówieniu swoim nawiązał do nurtującego świat kryzysu ekonomicznego, ukazując Chrystusa jako jedyny środek ratunku dla ludzkości. O godz. 20 rozpoczęła się całonocna adoracja Najśw. Sakramentu w kościołach Radomska poprzedzona kazaniem ks. I. Chartlińskiego i ks. Gawlińskiego „O obowiązku zadośćuczynienia Chrystusowi Panu”.

W niedzielę we wczesnych godzinach porannych odprawione były Msze św. z kazaniem dla poszczególnych stanów: dla niewiast — ks. F. Sawicki „Eucharystia a niewiasta”, dla mężczyzn — ks. W. Tomalka „Eucharystia a mężczyzna”, dla młodzieży — ks. Sobański „Eucharystia a młodzież”, dla dzieci — ks. Konieczny „Krucjata Eucharystyczna”, dla tercjarzy — O. Dominik z Poznania. O godz. 9.30 rozpoczęła się procesja eucharystycz-

⁴⁵ Uchwały III Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Wieluniu, „Niedziela”, 6 (1931) nr 28, 357—358.

⁴⁶ *Odezwą Kongresu Eucharystycznego w Radomsku*, „Gazeta Radomska”, (1932) nr 24; por. także nr 26; *IV Kongres Eucharystyczny Diecezji Częstochowskiej*, „Niedziela”, 7 (1932) nr 28, 327; *Kronika Parafii św. Lamberta w Radomsku*, R. 1932.

⁴⁷ Odezwą Komitetu, dz. cyt.

na, która przeszła ulicami miasta. Uczestniczyło w niej ok. 30 tys. osób przybyłych z okolic. Po procesji sumę odprawił bp Kubina, a kazanie wygłosił ks. Marchewka. W kazaniu mówca wskazał na Eucharystię jako źródło odnowy i utrzymania pokoju na świecie. Następnie odczytano rezolucje⁴⁸ oraz telegramy jakie wysłano do Ojca św., Prezydenta Państwa i Nuncjusza Apostolskiego w Warszawie.

O godz. 14 odbyło się spotkanie mężczyzn i kobiet w czasie którego referat „Królewskie kapłaństwo mężczyzny i niewiasty katolickiej” wygłosił prof. Gołąb z Lublina. Dla młodzieży przybyłej na Zlot Młodzieży Polskiej z okręgów radomszczańskiego i piotrkowskiego ks. St. Czajka wygłosił referat: „Organizacje S. M. P. kuźnią wielkich charakterów”. Po czym Biskup Ordynariusz przyjął defiladę ok. 1500 młodzieży. Wieczorem odbyła się akademie dla inteligencji, na której wygłoszono referaty: prof. R. Weiser i prof. J. Munkiewicz: „Eucharystia a zadania inteligencji w dobie obecnej”.

V Diecezjalny Kongres Eucharystyczny w Dąbrowie Górniczej 9 i 10 czerwca 1934 r.⁴⁹

Ojciec św. Pius XI ogłosił rok 1933 rokiem jubileuszu z racji 1900-letniej rocznicy śmierci Chrystusa Pana. Konstytucją Apostolską „Universale extra ordinem” papież rozciągnął jubileusz na cały świat w r. 1934, by wszyscy mogli skorzystać z łask, jakie daje obchodzony jubileusz⁵⁰. Nawiązując do tego wydarzenia bp Kubina postanawia zwołać do Dąbrowy Górniczej kongres eucharystyczny. W liście pasterskim Biskup wskazuje na motywy, jakie kierowały nim przy zwołaniu obecnego kongresu⁵¹. Motywem tym jest hołd Chrystusowi, podziękowanie Mu za 1900 lat przebywania z ludźmi pod postaciami eucharystycznymi.

Rozpoczęcie kongresu nastąpiło 9 VI w sobotę o godz. 16, powitaniem bpa T. Kubiny i bpa J. Gawliny na placu Żwirki i Wigury przez przedstawicieli Komitetu Organizacyjnego. Następnie procesjonalnie udano się do kościoła Matki Bożej Anielskiej. Tutaj po modlitwie do Ducha Św. bp Gawlina wygłosił kazanie: „1900 lat Eucharystii św.”. Wieczorem w kinie „Bajka” odbyła się akademie, w czasie której ks. J. Kruszyński, rektor KUL-u, wygłosił referat: „Odkupienie świata przez Chrystusa Pana”. Koń-

⁴⁸ *Uchwały Kongresu Eucharystycznego w Radomsku*, „Niedziela”, 7 (1932) nr 28, 328—329.

⁴⁹ *Opis uroczystości*, „Niedziela”, 9 (1934) nr 21, 250; nr 23, 275; nr 25, 289—290; nr 24, 286.

⁵⁰ Pius XI, Konst. Apostol. *Universale extra ordinem*, „AAS” 26 (1934) nr 4, 137—148. Tłum. pol. „Czest. Wiad. Diec.”, 9 (1934) nr 4, 27—31.

⁵¹ T. Kubina, *List pasterski w sprawie jubileuszu powszechnego i Kongresu Eucharystycznego w Dąbrowie Górniczej*, „Czest. Wiad. Diec.”, 9 (1934) nr 4, 32—36.

cząc akademię przemówienie wygłosił bp Kubina. O godz. 21.30 rozpoczęła się adoracja Najśw. Sakramentu poprzedzona kazaniem ekspiacyjnym wygłoszonym przez ks. B. Wróblewskiego.

W niedzielę, w godzinach rannych, odbyły się Msze św. z kazaniem dla poszczególnych stanów: dla niewiast — ks. T. Jankowski: „Eucharystia a niewiasta”, dla dzieci — ks. L. Getyngier: „Eucharystia a wychowanie w szkole”; dla młodzieży ks. W. Tomalka: „Czym jest Chrystus Eucharystyczny dla młodzieży”. Uroczystą sumę odprawił bp Gawlina, podczas niej kazanie wygłosił bp Kubina: Eucharystia jako największa siła społeczna do odnowienia świata. Po południu, o godz. 14.30 wyruszyła z kościoła Matki Boskiej Anielskiej procesja eucharystyczna, która przeszła ulicami Dąbrowy Górniczej do kościoła w Gołonogu. Uczestniczyli w niej księża biskupi, ok. 50 kapłanów i ok. 80 tys. wiernych. Kazanie na zakończenie procesji wygłosił przybyły w tym dniu ks. bp sufragan katowicki Bromboszcz: „Eucharystia a Akcja Katolicka”. Po udzieleniu błogosławieństwa i schowaniu Najśw. Sakramentu referat do zebranych wygłosił prof. K. Jędrzejewski: „Eucharystia sercem i siłą Akcji Katolickiej”. Zamykając kongres przemówił bp Kubina, dziękując wszystkim za udział i zachęcając do wytrwałości w wierze. Odczytaniem rezolucji kongresowych oraz telegramów do Ojca św. i Prezydenta Rzeczypospolitej zakończono V kongres diecezjalny ⁵².

*VI Diecezjalny Kongres Eucharystyczny w Kłobucku 9 i 10 czerwca 1935 r.*⁵³

W związku z 800-leciem istnienia parafii w Kłobucku i 500-leciem objęcia probostwa przez Jana Długosza znanego historyka i kanonika krakowskiego bp Kubina postanowił uczcić te fakty zwołaniem kongresu eucharystycznego do Kłobucka. W wydanej odezwie zachęca wszystkich do wzięcia udziału w tej manifestacji religijnej ⁵⁴.

W niedzielę 9 czerwca o godz. 16 przybył do Kłobucka ks. bp Kubina. Po przybyciu do kościoła i modlitwie do Ducha św. wygłosił kazanie na temat roli Ducha Św. w Kościele. Po nieszpórach do zgromadzonych uczestników referat wygłosił inż. L. Rościszewski: „Znaczenie parafii w cywilizacji chrześcijańskiej”. O godz. 22 odbyła się procesja wokół kościoła z częstką Krzyża św. Po powrocie do kościoła ks. Zawadzki wygłosił kaza-

⁵² *Uchwały 5-go Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Dąbrowie Górniczej „Niedziela”, 9 (1934) nr 25, 290—291.*

⁵³ J. Gajzler, *Z dziejów miasta Kłobucka i parafii, Częstochowa (1935) 15; Opis uroczystości, „Niedziela”, 10 (1935) nr 23, 272—273; nr 23, 279; nr 24, 292.*

⁵⁴ T. Kubina, *Odezwia z okazji Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Kłobucku, „Częst. Wiad. Diec.”, 10 (1935) nr 3, 25—26.*

nie: „Eucharystia lekarstwem na niedole ludzkie”. W ciągu nocy poszczególne organizacje kościelne i społeczne adorowały Najśw. Sakrament.

W poniedziałek odprawione zostały Msze św. dla poszczególnych grup: godz. 7 — Sodalicje, Milicja Niepokalanej, Żywy Różaniec — kazanie wygłosił ks. S. Niedźwiecki: „Przez Maryję do Chrystusa Eucharystycznego”; o godz. 8.30 — młodzież i organizacje młodzieżowe — kazanie ks. Gawlikowski: „Eucharystia szkołą charakteru”. O godz. 9,30 Mszę św. odprawił bp Kubina podczas której kazanie poświęcone postaci Jana Długosza wygłosił bp Okoniewski⁵⁵. Po Mszy św. ulicami miasta przeszła procesja eucharystyczna, w której wzięło udział ok. 20 tys. ludzi. Po powrocie do kościoła bp Kubina udzielił błogosławieństwa Najśw. Sakramentem, następnie podziękował wszystkim obecnym za udział w tym hołdzie czci Jezusowi oraz odczytał telegramy do Ojca św. i Prezydenta Państwa⁵⁶.

*VII Kongres Eucharystyczny w Zawierciu 28 i 29 czerwca 1939 r.*⁵⁷

Po czterech latach przerwy, w obliczu coraz bardziej napiętej sytuacji międzynarodowej bp Kubina zwołał VII kongres eucharystyczny do Zawiercia. W liście pasterskim zwołującym kongres pisze: „Chaos obecny, jaki panuje na wszystkich ziemiach i który przeżywamy, dalej upadek moralny, który rozwielił się wszechwładnie, spowodowany jest upadkiem wiary w jedyne Boga, za sprawą którego cała ludzkość może osiągnąć źródło prawdziwego szczęścia”⁵⁸. Hasłem kongresu były słowa: Króluj nam Chryste.

Rozpoczęcie kongresu nastąpiło w środę 28 czerwca o godz. 16 powitaniem bpów T. Kubiny i A. Zimniaka. Po przybyciu do kościoła i modlitwie do Ducha Św. biskup ordynariusz otworzył kongres. Po przemówieniu Ks. Biskupa odprawione zostało nabożeństwo czerwcowe i rozpoczęto adorację nocną Najśw. Sakramentu. Od wczesnych godzin rannych w niedzielę odprawiane były Msze św. dla poszczególnych stanów. O godz. 10.30 sumę odprawił bp Kubina, a kazanie wygłosił ks. St. Ufniański: O Eucharystii. Po południu odbyła się akademie, w której brały udział organizacje młodzieżowe. Po akademii nastąpiła defilada Koła Krucjaty Eucharystycznej. O godz. 16 wyruszyła na ulice miasta procesja eucharystyczna, w której oprócz mieszkańców Zawiercia brało udział ok. 15 tys. osób przy-

⁵⁵ S. Okoniewski, *Kazanie o Janie Długoszu*, „Niedziela”, 10 (1935) nr 27, 323—326.

⁵⁶ *Echa z Kongresu Eucharystycznego w Kłobucku, Rezolucje i telegramy*, „Niedziela”, 10 (1935) nr 25, 302—303.

⁵⁷ *VII Diecezjalny Kongres Eucharystyczny w Zawierciu*, „Niedziela”, 14 (1939) nr 26, 353; nr 25, 347; nr 26, 361; nr 25, 337—338; nr 28, 383—384.

⁵⁸ T. Kubina, *Oreǳie Arcypasterskie w sprawie Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Zawierciu*, „Czest. Wiad. Diec.”, 14 (1939) nr 4, 48—49.

byłych z pielgrzymkami z okolic. Po zakończeniu procesji o godz. 18 referat o zadaniach Akcji Katolickiej wygłosił ks. J. Sobczyński. Na zakończenie ks. bp Kubina wyraził radość z udanych uroczystości kongresowych, jak i z tego, że kongres mógł się odbyć w Zawierciu, które choć trapione dotkliwie klęską bezrobocia, wytrwało w wierze i utrzymało tak wspańiałego ducha. Odczytaniem telegramów do Ojca św. i do uczestników kongresu diecezjalnego w Siedlcach zamknięto kongres eucharystyczny.

W okresie 11 lat biskup T. Kubina zorganizował siedem kongresów diecezjalnych. Do życia religijnego młodej diecezji częstochowskiej kongresy eucharystyczne wносиły nowe, cenne wartości o znaczeniu indywidualnym i społecznym. W pierwszym rzędzie były społeczną manifestacją wiary i hołdem składanym Chrystusowi w publicznych adoracjach i procesjach. Wyrażenie wiary w obecność Chrystusa w Eucharystii należy do zasadniczych funkcji Kościoła, albowiem sercem i duszą Kościoła jest Chrystus. Kongresy jako manifestacja wiary i hołdu wobec Chrystusa pogłębiały wśród wiernych znajomość jednej z zasadniczych prawd z zespołu doktryny katolickiej. I to był akcent doktrynalny, dogmatyczny kongresów diecezjalnych.

Eucharystia zawsze należała w życiu chrześcijan, od pierwszej gminy począwszy, do czynników jednoczących i równających wszystkich, bogatych i biednych, przy Stole Pańskim.

Myśl o integracji diecezji nie wyczerpywała całego programu, według którego bp Kubina pragnął organizować nową diecezję, zmierzał on także do integracji społecznej, na wzór pierwszej gminy chrześcijańskiej. Hasło jedności wszystkich i sprawiedliwości społecznej dla wszystkich w ówczesnych czasach kryzysu gospodarczego i zarysowanych ostro różnic klasowych było niezmiernie aktualne. Bp Kubina wnosił do rozwiązania kwestii społecznej nowe treści, nowe argumenty. Dla biskupa Kubiny miłosierdzie nie było tylko dobrowolnym gestem łaski bogatych wobec potrzebujących, ale aktem sprawiedliwości. Zagadnienie miłości społecznej i miłości Boga związało biskupa z Eucharystią, jako źródłem życia i miłości społecznej⁵⁹. Bp Kubina nazywał Chrystusa Eucharystycznego Chrystusem-Robotnikiem. Kongresy Eucharystyczne posiadały więc drugi aspekt, aspekt społeczny.

Uroczystości kongresowe stwarzały okazję do okazania wiernym całego bogactwa liturgii, wyrażonego w uroczystych Mszach świętych i nabożeństwach paraliturgicznych.

Do integralnej części liturgii należały kazania. Można nawet mówić o kaznodziejstwie kongresowym, w którym wybrani kaznodzieje poruszali tematy związane z głównym hasłem kongresowym. Jeszcze inną formą

⁵⁹ J. Wolny, dz. cyt., 183.

nauczania były wykłady głoszone na zebraniach sekcyjnych. Kazania i wykłady kongresowe składają się na osobny dorobek myśli kongresowej.

Do stałych punktów uroczystości kongresowych należało wysyłanie adresów hołdowniczych do Ojca św. i najwyższych władz państwowych, by podkreślić w ten sposób łączność ze Stolicą Apostolską, narodem i jego władzami.

Kongresy Eucharystyczne należały bezspornie do najważniejszych wydarzeń w życiu młodej diecezji częstochowskiej w okresie międzywojennym. Ich właściwe znaczenie ukaże dopiero odpowiednie studium.

THE EUCHARISTIC CONGRESSES OF THE CZĘSTOCHOWA DIOCESE AND THEIR MEANING IN RELIGIOUS LIFE

The article presents the beginning and development of the Eucharistic Congresses. They grew out of the nineteenth century piety in France. They were started by M.E. Tamisier, who organized the first international Eucharistic Congress in Lille in 1881.

In Poland they were started by Cardinal A. Hlond. The first Congress took place in Inowrocław in 1927. Soon they were organized also in other dioceses. They took place in: Częstochowa (1928), Sosnowiec (1929), Wieluń (1931), Radomsko (1932), Dąbrowa Górnicza (1934), Kłobuck (1935) and Zawiercie (1939). These Congresses were of great importance for the young Częstochowa Diocese, erected in 1925 by Pius XI. In the model of the diocese, which Bishop T. Kubina sought in the first Christian community, the Eucharist played a great part as the factor that both united and integrated the young diocesan community.

The Częstochowa Diocese, formed from a part of the Włocławek and a part of the Kielce Dioceses was much differentiated as regards the Church tradition and the economic situation. Owing to the complicated economic situation the reports presented at the Congresses spoke of social matters. The Congresses were an occasion to develop liturgy and homiletics. They were one of the greater pastoral achievements of Bishop T. Kubina.